VALDKONDLIKUD TEEMALEHED

Sisukord

ARHITEKTUUR 2
DISAIN 4
ETENDUSKUNSTID 6
FILM JA KINOLEVI 8
HELIKUNST 10
KIRJANDUS 13
KUNST 15
MUINSUSKAITSE 17
MUUSEUMID 19
RAAMATUKOGUD 21
RAHVAKULTUUR 24
DIGIKULTUUR 26
KULTUURILINE MITMEKESISUS 28
LOOMEMAJANDUS 30
MEEDIA 32

ARHITEKTUUR

1. Kvaliteetse ruumiloome põhimõtted on aluseks elukeskkonna kavandamisele ja loomisele. Valitsemistasandite otsused on kooskõlas pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ sihiga luua kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond, mis ühendab kunstilised, tehnoloogilised ja majanduslikud lahendused ning looduskeskkonna tasakaalustatud tervikuks. Elukeskkonda kujundatakse erinevaid väärtusi ja looduse elurikkust hoidvalt. Ruumiloome ehk säästva ja tervikliku elukeskkonna kavandamine ja loomine sisaldab planeerimis- ja projekteerimistegevust, ehitustegevust ning muude ruumiotsuste ruumilist haldamist, eesmärgiga muuta olemasolev elukeskkond ruumiotsustega pikas vaates võimalikult paljudele paremaks ning toetada kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamist.

2. Avalik sektor on eeskujuks kvaliteetse ruumi tellija ja kujundajana. Eri ministeeriumide ja asutuste ruumiloome otsused lähtuvad kokku lepitud eesmärkidest. Riiklikud strateegiad ja toetusmeetmed toetuvad kvaliteetse ruumi aluspõhimõtetele ja soodustavad väärtuslike ehitiste kasutuselevõttu ning restaureerimist ja tänapäevase, säästliku ja ligipääsetava avaliku ruumi loomist. Riigivara haldamist, hangete korraldamist, planeerimistegevust ja teisi seotud tegevusi puudutavad õigusaktid loovad soodsad tingimused kvaliteetse ruumi aluspõhimõtete elluviimiseks.

3. Ruumipoliitika ja valdkondlikud ruumiotsused on sidusad ja tasakaalustatud. Kvaliteetse ruumilahenduse eelduseks on hea ja läbimõeldud ruumiotsus ehk ruumi arengut mõjutav valitsemistasandi otsus. Arengukavade koostamisel ja rakendamisel seatakse eesmärgiks kvaliteetse elukeskkonna kujundamine. Lisaks riiklikule tasandile mängivad olulist rolli omavalitsused, mistõttu toetatakse ruumikompetentside arendamist kohalikul tasandil ja ruumiloome spetsialistide üleriigilist koostööd. Ruumiotsuste langetamisel ja elluviimisel jälgitakse nende ajakohasust ja ruumilahenduste kohandatavust pikas perspektiivis, kuna otsuste mõju elukeskkonna arengule on ajaliselt pikk. Ruumiloome eksperdid kaasatakse tulevikuvisioonide ja arengukavade koostamisse.

4. Paremate ruumiotsuste nõustamiseks on loodud ruumiloome kompetentsikeskus. Kompetentsikeskuse eesmärk on ühendada erinevate asutuste ruumipoliitika (sh arhitektuuri-, kinnisvara-, ehitus-, planeerimis-, maapoliitika jt) kujundamise ja rakendamise tegevusi, et arendada riigi ruumilise arengu tervikvaadet, kujundada regionaalselt tasakaalustatud elukeskkonda ja tõsta sellega seotud avalike teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti. Kompetentsikeskus aitab kaasa ruumiandmete hõive, kvaliteedi ja ligipääsetavuse parendamisele kõigile huvigruppidele. Kompetentsikeskus toetab kvaliteetse ruumi aluspõhimõtete elluviimist, ruumipädevuse tõstmist ning kooskõla suurendamist avaliku sektori investeeringuotsuste ja regionaalse ruumikvaliteedi vahel.

5. Ruumi kujundavad hanked lähtuvad elukeskkonna kõrget kvaliteeti toetavast väärtuspõhisest mudelist. Innovaatilised, keskkonnahoidlikud, sotsiaalset sidusust ja ruumiväärtust edendavad hanked aitavad luua paremat elukeskkonda. Avaliku sektori tellitavatel projekteerimistöödel arvestatakse lisaks hinnale ka pakkuja kogemust ja teenuse kvaliteeti. Ruumiliste lahenduste muutmine on kallis, mistõttu tehakse ruumi-investeeringuid kõrgeimat võimalikku ruumikvaliteedi eesmärki silmas pidades ning parimaid spetsialiste kaasates.

6. Eesti ruumikultuur ja inimeste ruumiteadlikkus on kõrge. Kvaliteetne ruumiloome on teadmistepõhine ja kasutab antud hetkel teadaolevat ja sobivamat parimat teadmist ning

kujundab uusi teadmisi ja oskusi. Ruumihariduse ja -teadlikkuse kasv aitab ühiskonnal paremini kujundada häid ruumilahendusi. Arhitektuuri loomine on teiste kultuurivaldkondadega võrreldav loominguline tegevus. Ruumiteadlikkus saab alguse koolist, seepärast tuleb õppes luua võimalusi arhitektuurialaste teadmiste omandamiseks ja hoiakute kujundamiseks ning oskuste omandamist soodustada mitteformaalõppes. Tähtsal kohal on Eesti arhitektuuripärandi kogumine, uurimine ja vahendamine ning arhitektuuri kajastamine meedias ja ühiskonnas laiemalt.

7. Valitsemistasandite ja valdkonna ekspertide ruumipädevus on kõrge. Ruumipädevus on asjatundlikkus ja vastutusvõime ruumi arengut mõjutavate otsuste kujundamisel ja elluviimisel. Ruumipädevuse tõstmine on oluline nii ministeeriumides jt riigiasutustes kui ka omavalitsustes. Spetsialistidele tuleb tagada võimalused täienduskoolitusteks ja kogemuste vahetuseks, samuti lisada ruumiloome üldised teadmised ja oskused teistesse riigi ja omavalitsuse spetsialistide koolitusprogrammidesse. Kõrgkoolides antav arhitektuuriharidus ning ülikoolide arhitektuurialane teadus- ja arendustegevus, sh loovuurimus ja urbanistika on kõrgetasemeline ja konkurentsivõimeline. Tagatud on teadmussiire teistesse valdkondadesse.

8. Eestil on hea arhitektuurimaa maine. Eesti arhitektuur on maailmas nähtav. Arhitektuuri luuakse rahvusvahelisel kultuuriväljal. Riik aitab tõsta Eesti arhitektide rahvusvahelist konkurentsivõimet, sh toetab teenuste eksporti ja aktiivset osavõttu rahvusvahelistest võistlustest. Arhitektuurialane rahvusvaheline nähtavus ja koostöö on väärtustatud, mistõttu toetatakse osavõttu maailmas toimuvatest arhitektuurivaldkonna suursündmustest ja Eestis korraldatavate rahvusvahelise haardega sündmuste läbiviimist. Osalemine rahvuspaviljoniga Veneetsia arhitektuuribiennaalil jätkub. Eesti osaleb ka aktiivselt rahvusvahelistes ruumipoliitika kujundamise ja rakendamise võrgustikes. Läbimõeldud ruumiotsuste tegijana ja mitme olulise rahvusvahelise ruumipoliitilise dokumendi, sh Davosi deklaratsiooni, Euroopa maastikukonventsiooni ja ÜRO säästva arengu eesmärkide elluviijana saab Eesti olla teistele riikidele teenäitajaks.

9. Tehnoloogia areng ning kliimamuutustega kaasnevad väljakutsed toetavad innovatsiooni. Digipöördega kaasaskäimisel peetakse silmas, et digitaalsed lahendused on arhitektuuris vahendiks, mis teenivad elukeskkonna kvaliteedi eesmärki. Ruumiväärtuste hoidmine ja arendamine on oluline nii digi- kui ka rohepöörde puhul, kus paremad ruumiandmed ning nende omavahelise sidususe ja andmehalduse tõhustamine toetavad teadmispõhiste ning kliimamuutuste leevendamist ja kliimamuutuste mõjuga kohanemist toetavate ruumiotsuste tegemist. Ettevõtluse ja loomemajanduse toetusmeetmete väljatöötamisel arvestatakse arhitektuurivaldkonna iseärasustega.

DISAIN

1. Disaini väärtustatakse sillana loovuse ja innovatsiooni vahel. Disain aitab muuta ümbritsevat keskkonda toimivamaks, mugavamaks, ilusamaks ja lihtsamini kasutatavaks ning loob tähendusi ja kultuurilisi väärtusi. Elukeskkonna kujundamisel arvestatakse kõigi inimeste vajadustega ning otsustes järgitakse läbivalt kvaliteetse ruumi põhialuseid ja kaasava disaini põhimõtteid, et tagada igaühele nii vaimse, füüsilise kui ka digiruumi ligipääsetavus ja mugavus. Disain aitab kaasa Eesti majandussektorite arengule, panustades tööhõivesse ja lisandväärtuse kasvu.

2. Disain toetab digi- ja rohepöörde, sh ringmajanduse ja kliimaeesmärkide saavutamist. Disainil on oluline roll tehnoloogia arengutega, kliimamuutustega ja teiste ühiskondlike väljakutsetega toimetulekul. Disaini võimalusi kasutatakse uute tehnoloogiliste arengute konteksti panemisel, tehnoloogia inimlikustamisel ning rohepöörde läbiviimisel. Selleks arendatakse vastavat tugistruktuuri ja arendatakse disainerite kompetentse. Tehnoloogia arenguid ja rohepööret toetavad ja innovatsiooni soodustavad ettevõtluse ja loomemajanduse toetusmeetmed arvestavad disainibüroode vajadustega ning sobivad ka disainiteenustele. Toetatakse ringdisaini auditite, sprintide ja koolituste ning uute metoodikate väljatöötamist ja läbiviimist ettevõtetes ja organisatsioonides.

3. Disainivaldkonda arendatakse Eestis terviklikult ja teadmistepõhiselt. Sellekohaste ülesannete jaotus eri ministeeriumide, asutuste ja partnerorganisatsioonide vahel on kokku lepitud, disaini kajastatakse kõikides asjassepuutuvates riiklikes strateegiates. Toetatakse valdkonnas tegutsevaid loovisikuid ja disainibüroosid, nende professionaalset arengut ja võimalusi oma loomingu teostamiseks ja esitlemiseks avalikkusele. Valdkonna toimimisahelast parema ülevaate saamiseks viiakse läbi vajalikke uuringuid, sh disaini rakendamise mõjude kohta. Disainipädevust tõstetakse ühiskonnas läbivalt. Riiklikud toetusmeetmed võtavad arvesse kriiside pikaajalisi mõjusid nii isetootvatele kui ka teenust pakkuvatele jt disaineritele.

4. Avaliku ja erasektori disainiteadlikkus on kõrge. Avalikus sektoris võimaldab senisest süsteemsem disaini kasutamine tõhustada poliitikakujundamist ja pakkuda kasutajakesksemaid teenuseid, samuti tõsta üldist innovatsioonivõimekust. Riigikantselei juures tegutsevast innovatsioonitiimist kujundatakse järjepidevalt toimiv ja laiapõhjaline kompetentsikeskus, mis on avaliku sektori disainikasutuse ja innovatsiooni suunanäitajaks ja eestkõnelejaks. Erialade- ja valdkonnaülese koostöö juhtimisel kasutatakse disaini põhimõtteid ning mõjude hindamisel rakendatakse disaini töövahendeid.

5. Disainikasutus on avalikus ja erasektoris juurdunud. Riik on erasektorile eeskujuks kui tark ja teadlik tellija, kujundades innovatsiooni soodustavat seadusandlust ning juurutades senisest enam väärtuspõhiseid riigihankeid. Aitame kaasa disainivaldkonna ettevõtluse arengule. Toetatakse erasektori investeeringuid disaini, et aidata kaasa ettevõtete võimekuse tõusule kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste väljatöötamiseks ja rahvusvahelise konkurentsivõime tõstmiseks. Riiklike toetustega, sh ettevõtlus- ja innovatsioonitoetused edendatakse kvaliteetse disaini kasutust ja toetatakse disainiteenuste kaasamist.

6. Eestil on hea disainimaa maine. Disaini luuakse rahvusvahelisel kultuuriväljal. Eesti on rahvusvaheline ja rahvusvaheliselt nähtav ja tunnustatud disainimaa, mis loob Eesti disaineritele ja disainibüroodele head võimalused oma toodete ja teenuste ekspordiks. Selleks toetatakse Eesti disaini ja disainerite rahvusvahelist nähtavust ja eksporditegevusi, regulaarset osavõttu disaininädalatest ja teistest valdkonna kesksetest sündmustest välisriikides ja Eestis toimuvate disainivaldkonna suursündmuste ja festivalide korraldamist, mis aitab hoogustada

kultuurivahetust ja kultuuriturismi ning sellega tugevdab rahvusvahelisi suhteid. Eesti osaleb aktiivselt rahvusvahelistes disainipoliitika kujundamise ja rakendamise võrgustikes ning on oma tegevustega teistele riikidele teenäitajaks. Eestisse tuuakse maailma disainipealinna tiitel. Oluline osa disainipärandist on hästi hoitud, põhjalikult uuritud ja avalikkusele kättesaadavaks tehtud.

7. Disainialaseid teadmisi ja oskusi omandatakse kõigil haridustasemetel. Disainialane teadlikkus saab alguse koolist ja mitteformaalõppest, sh on disainmõtlemine osa üldistest teadmistest ja oskustest, mistõttu on oluline lisada õpetajakoolitusse disainialased teadmised ja oskused. Kõrg- ja kutsehariduses omandatav disainiharidus on rahvusvaheliselt kõrgel tasemel ja lähtub tööturu muutuvatest vajadustest. Selleks tuleb muuhulgas kaasata spetsialiste välisriikidest ja luua praktikavõimalusi. Arendame disainerite täienduskoolituste ja kutsesüsteemi ning panustame disainihariduse teadus- ja arendustegevuse võimekusse.

8. Disainivaldkonnal on ligipääs avatud eksperimenteerimise ja koosloome platvormidele. Terviklik ülevaade eksperimenteerimist ja koosloomet võimaldavast taristust Eestis võimaldab paremini arendada disaini ökosüsteemi ning edendada koostööd ettevõtetega. Taristu hulka kuuluvad muuhulgas erinevad teadus- ja uurimiskeskused ning laborid, mis loovad eeldused prototüüpide valmistamiseks ja tootearenduseks disaini, inseneeria, teaduse ja tehnoloogia ristumiskohas. Toetatakse eksperimentaalse ja uuendusliku disainipraktika väljatöötamist ja kasutuselevõttu.

ETENDUSKUNSTID

1. Eesti etenduskunstide tugevuseks on valdkondlik mitmekesisus ja kättesaadavus kõikidele sihtrühmadele üle Eesti. Riik peab oluliseks eri etenduskunstivormide (nt sõnateater, muusikateater, tantsuteater, nukuteater, nüüdistsirkus ja mitmesugused muud uuenduslikud etenduskunstide vormid) terviklikku ja jätkusuutlikku arengut ning etendusasutuste vaheliste ja erinevate distsipliinide üleste algatuste toetamist. Valdkonna arendamisel teeb riik tihedat koostööd eriala-, loome- ja ametiliitude ning katusorganisatsioonidega.

2. Riiklikud toetusmeetmed loovad soodsad tingimused nii repertuaari- kui ka projektiteatrite ning teiste etendusasutuste vormide arenguks ja jätkusuutlikkuseks. Etendusasutuste rahastussüsteem peab olema üheselt mõistetav ja läbipaistev, võtma arvesse etendusasutuste omandivormide erisusi ning põhinema valdkondliku mitmekesisuse tagamisel ja loomingu kvaliteedil. Rahastamisel võetakse muuhulgas arvesse kultuuritöötaja miinimumtöötasu riiklikke kokkuleppeid.

3. Etenduskunstide valdkonna palgad on konkurentsivõimelised ning vabakutselistele loovisikutele on tagatud paindlikke töösuhteid arvestavad sotsiaalsed garantiid. Riik peab oluliseks, et etenduskunstide valdkonna eestvedajad oleksid märgatud, tunnustatud ja motiveeritud ning noored väärtustaksid valdkonnas töötamist. Eraldi tähelepanu pööratakse liikumispõhiste etenduskunstide professionaalidele, pakkudes neile mitmekülgset tuge (sh ümberõpe, nõustamine, väljateenitud aastate pension jm) pärast karjääri lõpetamist.

4. Eesti teatrihoonete füüsiline ja tehnoloogiline keskkond võimaldab luua, esitada ja kogeda kõrgtasemel etenduskunsti. Etenduskunstide taristu arendamisel tagab riik kaasaegsed töötingimused, mis võimaldavad luua tehniliselt nõudlikke lavastusi. Kindlustatakse ligipääs kõikidele inimestele, lisaks füüsilisele juurdepääsule toetatakse nägemis-, kuulmis- ja teiste erivajadustega inimestele suunatud veebirakenduste, kirjeldustõlgete, subtiitrite ja muude etenduskunstide kogemist võimaldavate lahenduste väljatöötamist ja pakkumist. Soodustatakse etendusasutuste vahelist koostööd ruumide ja tehniliste vahendite ristkasutamisel.

5. Etenduskunstidest on võimalik osa saada kõikjal Eestis. Riik toetab üle Eesti piirkondlikult paiknevate erinevat tüüpi etendusasutuste tegutsemist ning riigisisese kättesaadavuse laiendamiseks etendusasutuste ja teiste valdkonnas tegutsejate väljasõiduetendusi.

6. Eesti omadramaturgia osakaal Eesti teatrite repertuaaris on arvestataval tasemel. Dramaturgia arendamiseks korraldatakse regulaarselt õpet (koolitused, kõrgharidus) ja näidendivõistlusi. Riik toetab järjepidevalt algupärase näitekirjanduse ja kvaliteetsete tõlgete lavale jõudmist. Eesti näitekirjandust tõlgitakse erinevatesse keeltesse ning tutvustatakse koostööpartnerite ning toimivate võrgustike vahendusel teistes riikides.

7. Eestis on noorele vaatajale suunatud etenduskunst mitmekesine, kvaliteetne ja noort publikut kõnetav valdkond. Riik soodustab etenduskunstide valdkonna koostööd haridus- ja noortevaldkonnaga, sealhulgas haridus-, laste- ja noorsootööasutustega, et tagada etenduskunstialased elamused ja osalemisvõimalused nii õppetöö raames kui ka väljaspool igale Eesti lapsele ja noorele olenemata kultuurilistest, piirkondlikest ja muudest erisustest. Toetatakse noorele vaatajale suunatud etenduskunstide kvaliteeti, mitmekesisust ja

kättesaadavust, pakkumaks lastele ja noortele osasaamist nii vaataja kui loojana huvi- ja draamahariduse näol.

8. Eestis on võimalik omandada kõrgel tasemel etenduskunstide haridust erinevatel astmetel. Valdkonna professionaalidele on loodud mitmekülgsed võimalused regulaarseks enesetäiendamiseks ja ümberõppeks. Lisaks näitlejate, lavastajate, dramaturgide ja tantsukunstnike koolitamisele on oluline arendada ka etenduskunstide valdkonna tehnilisi ja tugitegevuste töötajaid. Etenduskunstide valdkondades on välja töötatud ja pidevas arendamises kutsestandardid ja kvalifikatsiooninõuded. Riik peab oluliseks tantsuprofessionaalide tegevuse toetamist võrdsetel alustel spordi ja rahvakultuuriga, võttes aluseks tantsuspetsialisti kutsesüsteemi.

9. Eesti osaleb aktiivselt rahvusvahelisel etenduskunstide maastikul. Valdkondlike professionaalide osalemine rahvusvahelistes võrgustikes ja koostööprojektides toetab kohalikku etenduskunstide valdkonna arengut. Riik soodustab ja toetab etendusasutuste ja organisatsioonide osavõttu rahvusvahelistest projektidest ning riigisiseste ja rahvusvaheliste festivalide korraldamist Eesti eri piirkondades ja etenduskunstide valdkondades.

10. Riigil on põhjalik ülevaade etenduskunstide hetkeolukorrast ning arengutest. Kultuuripoliitilised otsused etenduskunstide valdkonnas on teadmispõhised ja lähtuvad kvaliteetsest statistikast. Riik toetab valdkonnas kasutatavate andmebaaside täiendamist ja arendamist, et tagada andmete ülevaatlikkus ja ligipääsetavus.

11. Etenduskunstide pärand on hoitud ja avalikkusele kättesaadavaks tehtud. Töötatakse välja lahendused loomingu kvaliteetseks ja süstemaatiliseks salvestamiseks ja digimiseks. Digitud materjalid ja erinevad valdkonna ajalugu koondavad infoandmebaasid moodustavad ühtse ja tervikliku, nii sisuliselt kui tehniliselt arendatud ning kaasaegsete kasutusvõimalustega digitaalse keskkonna.

FILM JA KINOLEVI

1. Eestis toodetakse mitmekesist ja kvaliteetset filmiloomingut mahus, mis tagab filmitööstuse tervikliku arengu. Riiklikud toetused filmitootmisesse kasvavad, lisaks kaalutakse audiovisuaalsisu tootmise edendamiseks teiste riikide eeskujul maksumeetmete väljatöötamist audiovisuaalsisu vahendajatele. Riiklike vahendite kõrval soodustatakse erakapitali kaasamist filmivaldkonda. Riik toetab nõudlikule publikule ning lastele ja noortele suunatud filme ning loob filmitegijatele võimalused eksperimenteerimiseks. Sarnaselt teistele riikidele peetakse vajalikuks rahvusringhäälingu rolli suurenemist filmide ja telesarjade tellijana. Riik peab oluliseks keskkonnasäästlike lahenduste ja uute digitaalsete filmitehnoloogiate rakendamist filmivaldkonnas.

2. Filmivaldkonna professionaalidele on loodud tingimused järjepidevaks arenguks ja eneseteostuseks. Filmitootmise ja rahvusvahelise koostöö finantseerimise kõrval töötatakse välja lahendusi valdkonnas tegutsevate loomeinimeste mitmekülgseks toetamiseks ka filmide tootmise vahelistel aegadel. Filmitegijate professionaalsete oskuste arendamiseks toetab riik regulaarsete ja mitmekülgsete täienduskoolituste läbiviimist nii erialaoskuste kui ka üldteadmiste osas, sh ettevõtlusega tegelemisel. Tööturule sisenevatele noortele filmitegijatele peavad olema kättesaadavad nii karjäärialane nõustamine kui ka tasustatud praktikakohad. Täienduskoolituste väljatöötamisel pööratakse tähelepanu teiste seotud valdkondade spetsialistide oskuste arendamisele.

3. Eesti filmivaldkond on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline. Eesti filmil on rahvusvahelist potentsiaali, mille realiseerimiseks toetatakse senisest suuremas mahus rahvusvahelist turundust, ekspordiks vajalike oskuste ja teadmiste arendamist, filmitegijate osalemist festivalidel ja koostöövõrgustikes, Eesti filmi ja siinsete võimaluste tutvustamist peamistel filmiturgudel, filmiettevõtete ekspordiplaanide elluviimist, rahvusvahelist kandepinda omavate toodete ja teenuste arendamist ning mentorite süsteemi väljatöötamist.

4. Eesti on hinnatud sihtkoht rahvusvaheliste filmiprojektide elluviimisel. Teiste riikidega edukaks konkureerimiseks suurendab riik tagasimaksesüsteemi mahtu ja lihtsustab toetusmeetme elluviimist, soodustab piirkondlike filmifondide loomist ja mahtude kasvu ning oskusteabe arendamist, vahendab suhtlust filmitegijate ja kohalike omavalitsuste vahel filmivõteteks vajalike tingimuste täitmiseks, tugevdab tehnilist ja logistilist võimekust filmiprojektide teenindamiseks ning turundab Eestit rahvusvaheliselt. Tänapäevastele nõuetele vastava stuudio olemasolu on eelduseks nii kohaliku filmitööstuse arenguks kui ka välismaiste projektide Eestisse toomiseks. Järjepidevalt viiakse läbi uuringuid, et hinnata tagasimaksesüsteemi rakendamise majanduslikke mõjusid.

5. Audiovisuaalse kirjaoskuse ja filmialase teadlikkuse tase ühiskonnas on kõrge. Inimesed saavad järjest suurema osa informatsioonist läbi audiovisuaalsete kanalite, mistõttu pöörab riik senisest enam tähelepanu audiovisuaalse kirjaoskuse arendamisele, ennekõike laste- ja noorte hulgas nii formaalses kui ka mitteformaalses õppes. Riik peab oluliseks kaasaegse filmikultuurikeskuse loomist, mis pakub lastele ja noortele filmiharidusprogramme ning toetab õpetajaid metoodiliselt filmide kasutamisel ja audiovisuaalsete vahendite rakendamisel õppetöös.

6. Eestis on võimalik omandada rahvusvaheliselt konkurentsivõimelist eestikeelset tasuta filmiharidust. Koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga ja ülikoolidega panustatakse filmiõppe jätkusuutlikku arengusse, rahvusvahelisel tasemel õppejõudude kaasamisse ning

tudengifilmide eelarvete suurendamisse, pöörates eraldi tähelepanu doktoriõppes valmivatele filmidele. Filmiteaduse arendamiseks on vajalik teadus- ja arendustegevuste kestlik finantseerimine, loovuurimuse võimaluste mitmekesistamine ja interdistsiplinaarsete uuringute läbiviimise soodustamine. Riik toetab eesti filmi uurimise lisamist rahvusteaduste uurimisvaldkondade nimestikku.

7. Kinolevi on Eestis jätkusuutlik ja regionaalselt kättesaadav. Kinokultuuri jätkumise seisukohalt on oluline, et publikul oleks ka tulevikus võimalik filme vaadata suurelt ekraanilt. Kinokultuuri järjepidevus on tõsise surve all seoses pandeemia mõjude, digiplatvormide võidukäigu ja muutustega kinomaastikul, mistõttu toetab riik väärtfilmikinode ja väiksemate kinosaalide tegevust ning maakinode tehnilise võimekuse arendamist. Lisaks aitab riik kaasa, et eesti film kogu oma mitmekesisuses jõuaks senisest enam suurkinode kavadesse.

8. Eesti vaatajad hindavad väärtfilmi ning tagatud on juurdepääs Euroopa ja maailmakino paremikule. Riik toetab väärtfilmikinode tegevust ja filmilevi, aga ka väärtfilmide turundamist. Eesti filmi ja väärtfilmi ühiskondliku positsiooni parandamiseks viiakse ellu laiapõhjalisi kommunikatsioonitegevusi ning töötatakse välja meetmed tasemel filmikriitika ja populaarteadusliku filmikirjanduse arenguks.

9. Eesti filmilooming on digitaalsetel platvormidel laialdaselt kättesaadav. Digipööre mõjutab filmitööstust kogu väärtusahela ulatuses, seepärast soodustab riik uute digitaalsete lahenduste väljaarendamist ja kasutuselevõttu. Eesti filmide kättesaadavuse parandamiseks ja eesti filmi rahvusvaheliseks tutvustamiseks toetatakse eesti filmi digitaalse platvormi väljaarendamist ning soodustatakse eesti filmi levi rahvusvahelistel platvormidel.

10. Eestis korraldatakse kõrgetasemelisi filmifestivale. Filmivaldkonna arengu seisukohalt on olulised nii suured ja tunnustatud rahvusvahelised filmifestivalid kui ka väiksemad ning spetsiifilisemad festivalid. Nende eesmärk on aidata filmivaldkonnal võrgustuda, laiendada kohalike tegijate silmaringi, luua uusi koostöövõimalusi, tutvustada väärtfilme laiemale publikule ning toetada kultuuriturismi kaudu ettevõtlust ja Eesti kuvandit. Riik toetab igakülgselt festivalide korraldamist ja arendustegevusi mitmel pool Eestis.

11. Eesti filmipärand on hästi hoitud ja kättesaadav. Riik viib olulise Eesti filmipärandist digitaalsele kujule ning loob koostöös partneritega soodsad tingimused filmipärandi tutvustamiseks ja vahendamiseks laiemale avalikkusele.

HELIKUNST

1. Eestis on elujõuline ja arenev helikunst ning mitmekülgne muusikaelu. Riik väärtustab muusikakultuuri kogu selle rikkuses, toetades loovisikute ja kollektiivide, muusikavaldkonna etendusasutuste, riiklike ja kohalike omavalitsuste asutuste, eraõiguslike organisatsioonide, kontserdikorraldajate, festivalide, kontserdipaikade ning esindus- ja arendusorganisatsioonide tegevust ning arengut.

2. Eestis on autoritele, esitajatele, heliloojatele ja interpreetidele väga head tingimused kõrgetasemeliseks loominguliseks tegevuseks. Riik tagab võimalused heliloomingu tellimiseks ja interpretatsioonikunstiks mahus, mis võimaldab heliloojatel ja interpreetidel professionaalsel tasemel tegutseda ning kindlustab eesti interpretatsioonikunsti ja heliloomingu püsimise rahvusvahelises konkurentsis. Riik toetab igakülgselt loovisikute loometegevust, enesetäiendamist ja loomingu tutvustamist ning tõhustab loovisikutele pakutavaid sotsiaalseid garantiisid.

3. Eestis on kõrgtasemel muusikaelu toimimiseks tänapäevastele nõuetele vastav taristu. Riiklikult toetatakse rahvusvahelistele standarditele vastavate saalide rajamist (sh ooperimaja ja esinduskontserdimaja rajamist) ning kontserdipaikade järjepidevat kaasajastamist, samuti pillipargi täiendamist, et tagada valdkonnas ajakohased töö- ja esinemistingimused. Lisaks suurematele keskustele on oluline välja arendada muusikasündmuste läbiviimiseks vajalik taristu maakondades. Riik kaalub laenude tagamise süsteemi loomist nii üksikisikutele kui ka kollektiividele kõrgtasemel muusikainstrumentide soetamiseks.

4. Muusikakultuur on Eesti ühiskonnas väärtustatud ja olulisel kohal. Toetatakse kvaliteetse muusikaalase info kättesaadavust ja laiapõhjalist kajastust erinevates meediaväljaannetes nii Eestis kui ka rahvusvaheliselt. Tähelepanu pööratakse muusikakriitika-alasele haridusele ja arengule. Kõrgel professionaalsel tasemel muusikakriitika ja selle väärtustamine tagab valdkonnale vajaliku peegelduse ja laiema kõlapinna.

5. Eestis on terviklik muusikahariduse süsteem, mis tagab professionaalsete muusikute, muusikavaldkonna ekspertide ning teadliku muusikapubliku järelkasvu. Professionaalse muusikakultuuri jätkusuutlikkuse tagamiseks on tähtis, et andekatel noortel oleks võimalik maksimaalselt välja arendada oma muusikalised võimed ning seeläbi jõuaks suurem hulk õppijaid algastme muusikakoolist kesk- ja kõrgastmesse helikunsti erialadele, kus toetatakse nende suundumist professionaalsesse muusikaellu. Koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga ning kohalike omavalitsustega otsitakse võimalusi süvendatud muusikaõppe pakkumiseks valitud üldhariduskoolides. Riik väärtustab ning peab oluliseks üldhariduskoolide muusikaõpetajate, muusikaharidusasutuste pedagoogide ja juhendajate tööd ning sellealast pealekasvu kõikjal Eestis. Riik soodustab Eestis toimuvate rahvusvaheliste ja siseriiklike konkursside toimumist ning väljapaistvate noorte interpreetide osalemist välismaistel konkurssidel ning hindab selle mõju. Huviharidus on osa valdkonna haridussüsteemist, millele on kõigil hea kättesaadavus ja ligipääsetavus.

6. Elukestva õppe võimalused aitavad valdkonnas tegutsejatel püsida konkurentsis. Riigi toel arendatakse täiendusõpet nii muusikaõpetajatele kui ka tegevmuusikutele ning kõigile helikunsti valdkonnas tegutsejatele ja muusikahuvilistele. Selleks kaasatakse rahvusvahelist tippkompetentsi ja professionaalseid õppejõude. Lisaks muusikaalastele teadmistele ja oskustele soodustatakse valdkonna arengut toetavate kompetentside omandamist. Kohalikul tasandil aidatakse kaasa kultuurielu korraldavate spetsialistide muusikavaldkonnaga seotud oskuste ja teadmiste arendamisele.

7. Kõikjal ja kõigil Eestis on ligipääs professionaalsele muusikakultuurile. Riik toetab

professionaalset kontserttegevust ning muusikasündmuste toimumist ka väljaspool suuremaid keskusi, eesmärgiga rikastada muusikaelu igas maakonnas ning tagada muusikakultuurist osasaamine erinevatele sihtrühmadele, sh lastele ja noortele. Noortele kuulajatele suunatud ja neid kaasavate erineva suunitlusega muusikasündmuste (sh koolikontsertide) korraldamisega tagatakse noortele ja lastele võimalus muusikaelus osalemiseks ning helikunsti paremaks mõistmiseks.

8. Eesti muusikakultuur on rahvusvaheline. Riik soodustab Eesti interpreetide, heliloojate, professionaalsete muusikakollektiivide, samuti muusikateoste autorite ja esitajate jõudmist rahvusvahelisele areenile ning piiriülest koostööd kogu muusikavaldkonnas. Riik toetab riiklike ja rahvusvaheliste kõrgetasemeliste muusikakonkursside korraldamist ning peab oluliseks võimalust Eestis osa saada maailma muusikakultuuri paremikust. Samuti soodustab riik muusikavaldkonna professionaalide aktiivset rahvusvahelist suhtlust ning Eesti esindamist rahvusvahelistes koostöövõrgustikes ja ühendustes.

9. Uued tehnoloogilised lahendused avardavad muusikute ja organisatsioonide võimalusi loomingu esitamiseks, kättesaadavaks tegemiseks ning sellise tegevuse eest tasu saamiseks. Toetatakse Eesti helikunsti digitaalse kättesaadavuse parandamist ja arendatakse valdkonna digipädevust. Riik võimaldab juurdepääsu kaasaegsele rahvusvahelisele oskusteabele ning tehnoloogilistele lahendustele, tehes koostööd rahvusvaheliste digi- ja tehnoloogiavaldkonna professionaalidega. Riik aitab kaasa loovisikute, muusikaorganisatsioonide ja -ettevõtete innovatsioonivõimekusele.

10. Loovisikute töö on uute tehnoloogiate kasutuselevõtul ja edastusplatvormide tingimustes vääriliselt tasustatud ning autorite, esitajate ja teiste õiguste omajate õigused on kaitstud. Samuti tagatakse digitaalse ettevõtluskeskkonna säilimine ja kaitse. Riik arvestab valdkonna arengut ja vajadusi õigusloomes ning pöörab tähelepanu autoriõiguste, samuti nendega kaasnevate õiguste kasutamisest laekuvate tasude puhul, et need oleksid õiglased ka juhul, kui ühiskonna huvides on toimunud õiguste piiramine.

11. Eesti muusikapärand on hoitud, uuritud ja kättesaadav. Riik kindlustab muusikapärandi, sh noodikäsikirjade ja audio- ning videomaterjalide säilimise, digimise ja kättesaadavaks tegemise, tagades autoritele ja teistele õiguste omajatele õiglase tasu. Eestis on muusikateadlaste töö eesti muusika uurimisel hinnatud ja väärtustatud.

12. Riik tagab Eesti helikunsti jäädvustamise ja säilimise, luues võimalused heliloomingu ja interpretatsioonikunsti regulaarseks salvestamiseks. Toetatakse professionaalsete audio- ja videosalvestuste loomist, väljaandmist, tutvustamist ja üldsusele kättesaadavaks tegemist läbi kasutajasõbralike lahenduste, järgides seejuures kõikide osapoolte huve.

13. Muusikaettevõtlus Eestis on arenev, mitmekülgne ja konkurentsivõimeline ning muusikavaldkond tervikuna panustab läbi positiivse kuvandiloome piirkondade konkurentsivõime arengusse. Riik toetab valdkonna kestlikkuse seisukohalt oluliste organisatsioonide, festivalide, sündmuste, kontserdipaikade (sh maakondades) ning muusikaettevõtete tegevust ja arengut. Riik pöörab tähelepanu valdkonna arengut toetavate juhtimiskompetentside arendamisele, ettevõtlikkuse toetamisele ning kvaliteetsete koolitus- ja arendusprogrammide käivitamisele. Toetatakse nii loovisikute kui ka muusikaorganisatsioonide ja -ettevõtete innovatsioonivõimekust ning rahvusvahelistumist. Kuna aktiivsel muusikaelul on otsene mõju kohaliku ettevõtluse elavdamisele, peab riik oluliseks valdkonna täiendavat toetamist ka ettevõtluse, turismi ja regionaalse arengu meetmetest.

14. Muusikavaldkonna arengut toetavad ajakohased andmed ja uuringud. Valdkonnale tagatakse võimekus teha otsuseid teadmistepõhiselt. Luuakse muusikastatistika kogumise ja analüüsimise võimekus ning viiakse läbi valdkonnaspetsiifilisi uuringuid ja sotsiaalmajanduslike mõjude hindamisi.

KIRJANDUS

1. Eestis on autoritele loodud soodsad tingimused professionaalseks ja järjepidevaks loometegevuseks. Riik suurendab järjepidevalt kirjandusvaldkonna rahastamist ja toetab senisest suuremas mahus kirjanike, tõlkijate ja lasteraamatute illustraatorite loomingulist tegevust, enesetäiendamise võimalusi ning vabakutseliste loovisikute sotsiaalseid garantiisid. Võimaldamaks tippvormis vabakutselistel kirjanikel ja tõlkijatel pühenduda pikema perioodi jooksul loometööle, jätkatakse kirjanikupalga maksmist ning suurendatakse palgasaajate arvu. Riik tõstab rahvaraamatukogudest teoste laenutamise eest autoritele makstava laenutushüvitise tasu määrasid ja laiendab hüvitist ka e-raamatutele.

2. Eesti kirjandus on laialdaselt kättesaadav. Kirjandus on kesksel kohal eesti keele- ja kultuuriruumi säilimisel ja arendamisel. Kuna raamatute tiraažid on languses, on riigi ülesanne tagada kõikidele inimestele juurdepääs kirjandusele. Riik suurendab raamatukogude teavikute soetamiseks ettenähtud vahendeid. Riik peab oluliseks toetada valdkonda digipöördega kohanemisel ja digitaalsetel platvormidel tegutsemisel. Parandatakse nägemispuudega ja lugemishäiretega inimeste võimalusi kirjandusest osasaamiseks, toetades punktkirjas ja heliraamatute valmistamist.

3. Eesti on kõrge lugemisharjumusega ja kirjandust väärtustav ühiskond. Riik toetab koostöös valdkonna organisatsioonide ja raamatukogudega kirjandust tutvustavaid ning lugemisharjumusi kujundavaid algatusi ning viib regulaarselt läbi üleriigilisi lugejauurimusi. Peetakse oluliseks autorite vahetut kontakti lugejatega ning toetatakse kirjanike kohtumisi lugejatega. Kirjanduse populariseerimisel on olulisel kohal heal tasemel kirjanduskriitika ja kirjanduse professionaalne kajastamine meedias.

4. Eestis antakse välja väga head laste- ja noortekirjandust, mis kõnetab noori lugejaid ja kujundab lugemisharjumust kogu eluks. Riik koolitab ja tunnustab autoreid ja kirjastajaid ning korraldab uue kirjanduse toetamiseks loomekonkursse. Nõustatakse raamatukogusid, haridusasutusi ja teisi kirjanduse vahendamisega tegelevaid osapooli laste- ja noortekirjanduse valikul ning viiakse ellu noortele lugejatele suunatud kirjandust tutvustavaid sündmusi ja algatusi. Riik aitab kaasa eesti laste- ja noortekirjanduse tõlkimisele teistesse keeltesse.

5. Loovkirjutamise ja kirjanduse õpe hariduses olulisel kohal. Lugemisharjumuse kujunemine ja kirjanduse väärtustamine algab varases eas, seepärast on kriitilise tähtsusega kirjandusõppe ja loovkirjutamise kvaliteet kõikidel haridusastmetel. Riik loob koostöös ülikoolide ja erialaorganisatsioonidega võimalused kirjanduse õpetajate regulaarseks koolitamiseks, tagamaks värsked teadmised uuest kirjandusest. Senisest rohkem toetatakse kirjanike külastusi ja kohtumisi koolides ning nende kaasamist erinevates ainetundides.

6. Eesti kirjandus on tugevalt esindatud rahvusvahelisel areenil. Riik toetab igakülgselt eesti kirjandusega seotud rahvusvahelise suhtevõrgustiku arendamist, regulaarset osalemist rahvusvahelistel raamatumessidel, sealhulgas Eesti esinemist messide peakülalisena, samuti osalemist rahvusvahelistes kirjandusvaldkonna koostöövõrgustikes. Laiendatakse Eesti autorite võimalusi osalemiseks välismaal toimuvatel kirjandussündmustel, residentuurides ja mobiilsusprogrammides ning teistest riikidest autorite ja tõlkijate võimalusi resideerumiseks Eestis. Riikliku finantseerimisega tagatakse eesti kirjandust ja autoreid puudutava ingliskeelse informatsiooni kättesaadavus koos tõlkenäidistega ning toetatakse eesti kirjanduse võõrkeelsete elektrooniliste andmebaaside ja teabekandjate järjepidevat arendamist.

7. Eesti kirjandust tõlgitakse paljudesse keeltesse ning maailmakirjanduse paremik jõuab Eesti lugejateni kvaliteetsetes tõlgetes. Riik toetab tõlkijate järelkasvu ja mitmekülgseid koolitusvõimalusi. Arendatakse eesti kirjanduse tõlkijate võrgustikku, toetatakse eesti väärtkirjanduse tõlkimist ja avaldamist välisriikides ning maailma väärtkirjanduse ja kirjandusklassika tõlkimist eesti keelde.

8. Eestis toimub mitmeid kõrgetasemelisi ja eriilmelisi kirjandusfestivale ja -sündmusi. Kirjandusfestivalid ja aastaringselt kestvad sündmusprogrammid on väga olulised kirjanduse tutvustamisel, autorite ja publiku kokku toomisel ning kohaliku kirjanduselu mitmekesistamisel ja rahvusvahelistumisel. Riik tõstab toetusi kirjandusvaldkonna suursündmuste korraldamiseks ja kohanemiseks kiiresti muutuvas digitaalses keskkonnas.

KUNST

1. Kunstiväli on terviklik süsteem, mis on hästi koordineeritud ja jätkusuutlikult rahastatud. Kunstivaldkonnas on vähe riiklikke institutsioone, seda olulisem on tagada süsteemne avalik toetus ja kunstielu toimimine kogu väärtusahela ulatuses. Vähenema peab valdkonna tuumtegevuste sõltuvus Eesti Kultuurkapitalist. Tõstetakse kunstivaldkonna riiklikku rahastust, tänu millele aitab riik kaasa kunstielu mitmekesisele, laiapõhjalisele ja kestlikule arengule. Sealjuures on oluline, et kesksete kunstiasutuste ja algatuste tegevustoetused kaetaks riigieelarvest ning nende arendust, koolitusi ja koostööd toetatakse võrdsetel alustel riigiasutustega. Tähtsustatakse kunsti osa loomemajanduses ning toetatakse valdkonna ekspordi- ja arendustegevusi.

2. Kunst on töö, mis on väärtustatud, toetatud ja tasustatud. Kunstnike tööd tuleb kohelda teiste kultuurivaldkondade professionaalidega võrreldavatel alustel. Riik loob senisest kättesaadavamad ja paindlikumad lahendused professionaalsete kunstnike töö tasustamiseks ning sotsiaalsete tagatiste kättesaadavuse parandamiseks. Lisaks loometoetusele jätkatakse kunstnikupalga maksmist ning arvestades valdkonnas tegutsevate professionaalide hulka ja mitmekesisust suurendatakse palgasaajate arvu. Riik toetab valdkonnaülese kokkuleppe väljatöötamist ja rakendamist, mis oleks aluseks kõikidele avalikult rahastatud näituseasutustele kunstnike tasustamisel. Pööratakse tähelepanu kunstnike töökeskkonna süsteemsele arendamisele, et tagada loomiseks sobivate ateljeepindade ja koosloomekeskuste ning kaasaegse tehnilise baasi kättesaadavus.

3. Kunst on üle Eesti kättesaadav ja ligipääsetav. Kõrgetasemeline kunstielu - näitused ja festivalid - peab toimuma ka väljaspool suuri keskusi. Selleks peab näituseasutuste ja regionaalsete kunstialgatuste tegevuse avalik rahastamine kasvama. Kunstielu eesmärk on pakkuda inimestele võimalusi kunsti luua ja sellest osa saada sõltumata elukohast ja emakeelest. Riik soodustab muukeelse elanikkonna aktiivsemat kaasamist Eesti kunstiellu. Toetatakse ligipääsetavuse suurendamist, pöörates tähelepanu nii näituseasutuste füüsilisele juurdepääsule kui ka eriprogrammide pakkumisele erinevate erivajadustega publikule. Aidatakse kaasa väiksemates linnades ja valdades tegutsevate professionaalsete näituseasutuste taristu arendamisele ja produktsioonivõimekuse kasvule. Riik panustab kunstikorraldajate täienduskoolitustesse ning soodustab näituseasutuste omavahelist koostööd.

4. Eesti kunstielu on rahvusvaheline ja maailmas nähtav. Kunst on globaalne keel. Riik toetab Eesti kunstiprofessionaalide osalemist rahvusvahelistel kunstisündmustel ja -võrgustikes, aitab luua võimalusi enesetäiendamiseks välisriikides ning loometegevuseks kunstikeskustes ja residentuurides üle maailma. Samuti panustatakse kohaliku kunstielu rahvusvahelistumisse, toetades laiahaardelisi kunstiprojekte ja -sündmusi ning kunstiresidentuuride tegevust Eestis. Osalemine rahvuspaviljoniga Veneetsia kunstibiennaalil jätkub. Rahvusvahelise koostöö edendamisel lähtutakse keskkonnahoidlikkuse põhimõtetest, seades eesmärgiks pikaajalised ja jätkusuutlikud koostööprojektid, samuti eelistatakse säästlikke lahendusi reisimisel, kunstiteoste transpordil ja logistikas.

5. Kunst on meedias nähtav ja avalikkuse kunstiteadlikkus on kõrge. Nii erialane diskussioon kui ka kunsti tutvustamine publiku erinevatele segmentidele vajab süsteemset tähelepanu. Kunsti mõistmiseks ja hindamiseks on vajalik kõrgel tasemel kunstikriitika ning kättesaadav ja jätkusuutlik kunstiharidus kõikidel tasemetel. Riik toetab kunstikommunikatsiooni arendamist, professionaalse kunstikriitika väärtustamist,

publikuprogrammide läbiviimist, soodustame valdkonna teadustegevust, kunstihariduse arendamist kõigil tasanditel ning koostööd kunstnike ja haridusasutuste vahel.

6. Kunstivälja arenguks on tagatud tehniline võimekus. Kunst on materjali- ja tehnoloogiapõhine valdkond, mis on pidevas arengus. Kunstiteoste loomise ja eksponeerimise tehnoloogilised standardid on muutumises ning konkurentsivõime tagamiseks investeerime produktsioonivõimekusse, aga ka kunstitöötajate tehnoloogiliste pädevuste arendamisse. Kultuuri- ja loomemajanduse investeeringud ja toetused peavad tagama võimaluse luua ja eksponeerida Eestis ka keerulisemaid ja teadmiste- ning ressursimahukamaid kunstivorme, mis on kavandatud ja loodud keskkonnateadlikult.

7. Eesti avalik ruum on kunstirikas. Kvaliteetse avaliku ruumi arendamisel jätkatakse kunsti tellimisega avalikku ruumi ning kunstitellimise korralduse ajakohastamisega. Riik seisab selle eest, et kõikide avaliku raha eest tehtavate suurinvesteeringute puhul kaasneks kunstiteoste tellimise kohustus, sealhulgas riigi ja erasektori koostöös ellu viidavate projektide puhul.

MUINSUSKAITSE

1. Kultuuripärand on ühiskonnas hoitud ja väärtustatud. Riigi ülesanne on luua soodsad tingimused eri liiki kultuurimälestiste ning kultuuriväärtuslike keskkondade kaitsmiseks ja säilitamiseks järeltulevatele põlvedele. Suurendatakse mälestiste korrastamiseks ja hoidmiseks ette nähtud riiklikke toetusi, et katta valdkonna kriitiliseks muutunud vajadusi ning vähendada halvas või kriitilises seisus mälestiste osakaalu. Muinsuskaitse valdkonnas lähtutakse toetuste eraldamisel objektipõhisusest. See tähendab, et otsustamisel lähtub riik ennekõike mälestiste kultuurilisest olulisusest, objektide seisukorrast ja pikaajalisest ühiskondlikust mõjust. Riiklike ja Euroopa Liidu toetuste puhul seatakse prioriteediks investeeringud kultuuriväärtuslike hoonete korrastamiseks ja kasutuselevõtuks, eelistades võimalusel renoveerimist uute hoonete ehitamisele. Info mälestiste kohta peab olema lihtsalt leitav ja kättesaadav ning objektid selgelt tähistatud.

2. Kultuuripärandi säilitamine on valdkondade ülene prioriteet. Oluline on muinsuskaitse koostöö teiste valdkondadega. Riik seisab selle eest, et pärandihoiu eesmärkidega arvestataks teistes riiklikes poliitikavaldkondades, sh keskkonna-, regionaal-, majandus-, haridus- jt poliitikas.

3. Muinsuskaitse tulemuslikkuse tagab riigi, kohalike omavalitsuste, kolmanda sektori organisatsioonide ja eraomanike ühine panus ja koostöö. Riik tunnustab kogukondade, eraomanike ja kolmanda sektori organisatsioonide olulist rolli pärandihoiul, arendamisel ja säilitamisel ning toetab kodanikuühenduste algatusi. Riik teeb igakülgset koostööd mälestiste omanike, valdkonnas tegutsevate organisatsioonide ja ettevõtete ning teiste osapooltega kultuuripärandi rolli suuremaks tunnustamiseks ühiskonnas. Väga oluliseks peetakse koostööd kohalike omavalitsustega teadlikkuse tõstmiseks, omavalitsustes töötavate spetsialistide võimekuste arendamiseks ning kultuurimälestiste kaitse tõhustamiseks, aga ka teiste riigiasutuste ja teiste riikidega, et tagada liigutatava pärandi parem kaitse, sealhulgas otsida lahendusi kultuuripärandi illegaalse kaubanduse tõkestamiseks.

4. Muinsuskaitse valdkonna arendamine on teadmistepõhine. Riik viib uuringutele tuginedes läbi kultuurimälestiste nimekirja ülevaatuse, et see vastaks tervikuna riikliku kaitse eeldusele. Inventuuri raames jätkatakse tööd varasemalt läbiviidud uuringute tulemustega (20. sajandi arhitektuur, militaarpärand, arheoloogia, veealune pärand, ajaloolised looduslikud pühapaigad jm). Käivitatakse täiendavad uuringud kaitsmist vajava kultuuripärandi väljaselgitamiseks, käsitledes sealjuures ka uuemat pärandit, mis on loodud pärast taasiseseisvumist. Lisaks muinsuskaitselistele aspektidele on uuringutes vaja käsitleda pärandi sotsiaalmajanduslikke mõjusid.

5. Eestis on piisavalt kompetentseid muinsuskaitse valdkonna spetsialiste. Valdkonnas antav kõrgharidus ja kutseõpe ning täienduskoolituse võimalused peavad tagama muinsuskaitsega seotud spetsialistide järelkasvu ja kvalifikatsiooni. Kultuuripärandit ja muinsuskaitset väärtustava mõtteviisi kujundamine saab alguse varajases eas, mistõttu peetakse tähtsaks nende teemade tutvustamist kooliprogrammis teiste õppeainete osana.

6. Digitaalsed tehnoloogiad toetavad pärandi kaitsmist ja muinsuskaitse korraldamist. Riik laiendab digitaalset juurdepääsu mälestisi puudutavale informatsioonile ning loob eeldused materjalide pikaajaliseks digitaalseks säilimiseks. Digitakse tööprotsesse, tõstetakse kultuurimälestiste registris olevate andmete kvaliteeti ja arendatakse registrit töökeskkonnana. Parandatakse erinevate muinsuskaitset puudutavate andmebaaside omavahelist ristkasutust protsesside kiiremaks ja kasutajasõbralikumaks muutmisel.

7. Muinsuskaitse panustab kestliku arengu eesmärkidesse. Kultuuripärand on kultuuriliselt, majanduslikult, sotsiaalselt ja keskkondlikult oluline vara, millel on otsene seos kestliku arengu ja Euroopa Roheleppe eesmärkide saavutamisega, väärtustades elukeskkonda, soodustades nii kultuurilise kui ka loodusliku mitmekesisuse säilimist, pikendades ajalooliste hoonete elukaart ja vähendades uute hoonete ehitamisega kaasnevaid keskkonnamõjusid.

8. Muinsuskaitse korraldamisel lähtub riik riskijuhtimise põhimõtetest. Riik tõhustab muinsuskaitse valdkonna riskide hindamist, ennetuskava alusel riskijuhtimist ja ressursside jaotamist riskidest lähtuvalt. Kultuuripärandit mõjutavad nii kliimamuutustega kaasnevad keskkonnategurid, ääremaastumine, metsamajandamine, põllumajandus kui ka muud inimtegevuse tagajärjed.

MUUSEUMID

1. Eesti muuseumimaastik on mitmekesine, arenev ja jätkusuutlik. Riigi ülesanne on luua eeldused, et muuseumid saaksid pärandihoiu ja kultuuriväärtuste vahendamise kaudu täita laiemat ühiskondlikku rolli, st luua haritumat, säästlikumat ja avatumat ühiskonda. Riik aitab muuseumidel teadvustada ja mõõta oma ühiskondlikku mõju. Muuseumide riikliku tegevustoetuste süsteem peab olema tulemuspõhine, üheselt mõistetav ja läbipaistev. Muuseumide kestliku arengu tagamiseks on oluline mitmekesistada muuseumide sissetulekuallikad, seda eriti nende asutuste puhul, mis on seni katnud märkimisväärse osa püsikuludest turismist laekuvatest tuludest, samuti soodustada eraraha kaasamist ja annetuste tegemist. Riik peab oluliseks muuseumide regionaalse ja temaatilise paljususe hoidmist, kuid ei kavanda riiklikke investeeringuid uute muuseumide ja ekspositsioonipindade rajamiseks. Tähelepanu suunatakse olemasolevate muuseumide tegevuste kvaliteedile ja tõhususele. Uudsete lahenduste loomiseks panustatakse muuseumide tehnoloogilise võimekuse tõstmisse. Innovatsiooni ja disainmõtlemise juurutamiseks jätkatakse ja suurendatakse muuseumide arendustegevuste toetusprogrammi.

2. Muuseumikogudes asuv kultuuripärand on hästi hoitud ja kõikidele inimestele mugavalt kättesaadav. Praegu ei ole suurel osal muuseumidest kaasaegseid tingimusi kogude pikaajaliseks säilitamiseks. Probleemi lahendamiseks rajatakse kogu Eesti vajadusi katvad ning tänapäevastele hoiutingimustele vastavad ühised pärandihoidlad, mis pakuvad riigi muuseumikogusid hoidvatele muuseumidele keskset säilitamis-, konserveerimis- ja digimisteenust. Kogude digitaalseks säilitamiseks ja avalikkusele kättesaadavaks tegemiseks panustab riik nii inimestesse kui ka tehnoloogiasse. Arendatakse muuseumides kasutatavate digitaalsete lahenduste ning infosüsteemide juurdepääsetavust ja kasutajasõbralikkust, tagades samal ajal süsteemide toimekindluse ja kuluefektiivsuse.

3. Muuseumid panustavad olulisel määral teadus- ja arendustegevusesse. Muuseumides tehtav uurimustöö loob uut teadmust ajaloost, mõtestab ja tutvustab kultuuripärandit ning aitab kaasa innovaatiliste uurimissuundade ja metoodikate rakendamisele. Lisaks muuseumide endi teaduspotentsiaalile on muuseumikogude näol tegemist hindamatu allikaga teadlastele ja üliõpilastele. Riigieelarvest tegevustoetust saavate muuseumide puhul sõnastatakse riigi ootused muuseumides tehtava teadustöö mahule ja kvaliteedile. Piirkondliku tähtsusega muuseumide puhul toetatakse eelkõige koostööprojekte kesksete üld- ja teemamuuseumidega ning ülikoolide ja teiste teadusasutustega, mitte muuseumi enda teaduspersonali kasvu. Välisrahastuse saamiseks toetab riik neid muuseume omafinantseeringu katmisel, kelle projektid on kooskõlas kultuuri arengukavas seatud eesmärkidega. Koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga suunatakse ülikoole senisest rohkem kasutama muuseumide panust õppekavade arendamisel ning praktikavõimaluste laiendamisel.

4. Muuseumid on mitmekülgsed ja arendavad hariduskeskused. Muuseumide potentsiaal hariduslike tegevuste pakkujana on seni alakasutatud. Muuseumide haridusprogrammid aitavad kaasa formaalhariduse rikastamisel ja teadmiste omandamisel, mistõttu on oluline lõimida muuseumid veelgi tihedamalt riiklikusse õppekavasse. Samal ajal on muuseumid kvaliteetse mitteformaalse ja informaalse hariduse pakkujad, seda nii lastele ja noortele kui ka täiskasvanutele. Riik suunab ja toetab muuseume välja töötama programme erivajadustega inimestele, eakatele ja eesti keelest erineva emakeelega vähelõimunud ja uussisserändajatest Eesti elanikele.

5. Muuseumides töötavad oma valdkonna professionaalid, kelle tööd väärtustatakse. Otsene museoloogiaalane tasemeõppe õppekava Eestis puudub, kuid töö

muuseumis eeldab vähemalt baastasemel teadmisi museoloogiast. Muuseumitöötajate järelkasvu tagamiseks ja olemasolevate muuseumitöötajate professionaalse taseme hoidmiseks viiakse ellu OSKA kultuuri- ja loometegevuse tööjõu- ja oskuste vajaduse uuringu ettepanekud muuseumivaldkonnas. Koostöös ülikoolidega luuakse muuseumipedagoogidele võimalused enda erialaseks täiendamiseks, tehakse valdkonnas tööd alustavatele muuseumitöötajatele kättesaadavaks museoloogia-alased baaskoolitused ning õpetajaks õppijaile muuseumiõppe mooduli. Lisaks otsitakse võimalusi akadeemilise museoloogiahariduse edendamiseks. Valdkonna arendamisel on olulisel kohal heade praktikate jagamine Eestis ja välisriikides. Selleks toetab riik muuseumivaldkonna partnerorganisatsioone. Spetsialistide pealekasvu tagamiseks peab muuseumitöötaja elukutse olema konkurentsivõimeliselt tasustatud, seda sõltumata muuseumi omandivormist.

6. Muuseumid käsitlevad ligipääsetavust laiemalt kasutajate kogu elukaare ulatuses. Riik lähtub muuseumide taristut ja tegevusi kavandades kaasava disaini põhimõtetest, mis arvestab kasutajate vajadustega läbi terve elukaare. Riik suunab ja toetab muuseume oma teenuste pakkumisel arvestama kõikide kasutajatega, sh laste ja noortega, eakatega, liikumis-, kuulmis-, nägemis- ja intellektipuudega külastajatega jt. Eri ühiskonnagruppide aktiivsemaks kaasamiseks viiakse regulaarselt läbi muuseumikülastajate ja mittekülastajate uuringuid ning töötatakse välja lahendusi, mis aitavad laiendada muuseumide külastajate ringi.

7. Muuseumid teevad tihedat koostööd ühisprojektide elluviimisel ja muuseumivaldkonna turundamisel ning osalevad aktiivselt rahvusvahelises koostöös. Piiratud ressursside tingimustes on valdkonnaülesed ühisalgatused kriitilise tähtsusega, seda nii muuseumide ühisel tutvustamisel Eestis ja välisriikides, mahukate näituse- ja teadusprojektide elluviimisel (sh rahvusvaheliselt) kui ka töötajate kompetentside arendamisel. Riik toetab muuseumivaldkonna partnerorganisatsioone rahvusvahelistes koostöövõrgustikes osalemisel ning valdkonnaüleste tegevuste elluviimisel.

RAAMATUKOGUD

1. Raamatukogud tagavad kõikidele inimestele jätkusuutlikult vaba juurdepääsu informatsioonile ja avalikele e-teenustele. Riigi ülesanne on luua eeldused, et raamatukogud saaksid täita Eestis ilmunud ja Eestile oluliste väljaannete kogumise, pikaajalise säilitamise ning kättesaadavaks tegemise mitmekülgseid ülesandeid, tagamaks eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine ning areng. Eesmärgiks on toetada uute teenusmudelite väljatöötamist ja rakendamist, mis vähendavad ametkondlikke, regionaalseid, infotehnoloogilisi ning muid barjääre raamatukogude infovarade kasutamisel ja suurendavad juurdepääsu raamatukogude teenustele. Riik loob eeldused, et raamatukogude digitaalseid andmekogusid saaks taaskasutada digitaalhumanitaaria ja keeletehnoloogia arendamiseks viisidel, mis ei riiva autorite ärihuve. Arendatakse teenuste ristkasutust ja valdkondade ülest koostööd ning kasutatavate andmete koosvõimet.

2. Raamatukogunduse valdkonna riiklik juhtimine on hästi koordineeritud, et muuta valdkonna kuvand tänapäevaseks. On oluline, et ülesanded nii Kultuuriministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumi kui ka ülikoolide ja kohalike omavalitsuste vahel oleksid selgelt jagatud, et vähendada valdkondliku juhtimise killustatust ning tihendada eri osapoolte koostööd. Raamatukoguteenuseid arendatakse kasutajakeskse teenusedisaini põhimõtetest lähtuvalt, eesmärgiga tagada teenuste paindlikkus ja ühtlane kvaliteet. Soodustatakse raamatukogude koostööd, et väheneks dubleerimine tegevustes, kus võimalik käivitada keskselt arendatud üleriigilisi teenuseid ja kasutada olemasolevaid ressursse senisest innovaatilisemalt ja tõhusamalt spetsialiseerumiseks või ühistegevuseks.

3. Raamatukogud pakuvad kasutajatele lihtsat juurdepääsu aja- ja asjakohastele kogudele ning andmebaasidele. Riik toetab jätkuvalt elanikkonna vajadustest lähtuvate mitmekülgsete kogude kujundamist ja suurendab väljaannete soetamise toetust. Autorite toetamiseks laiendatakse laenutushüvitise süsteemi e-raamatutele. Teadusraamatukogud toetavad Eesti teadus- ja arendustegevust, ning kindlustavad juurdepääsu rahvusvahelistele teadusandmebaasidele. Riik toetab kasutajatele oluliste väljaannete digimist ja digisisu kättesaadavuse arendamist, et olenemata digiseadmest, ajast ja kohast oleks igal inimesel juurdepääs digisisule. Riik arendab keskselt välja ühtse taristu raamatukoguteenuste pakkumiseks digitaalsete kanalite kaudu, sh e-väljaannete ja audioraamatute üleriigiliseks laenutamiseks. Riik töötab selle nimel, et kasutajatele oleks ühtne raamatukogusüsteem ja ühtseks raamatukogukaardiks ID-kaart.

4. Raamatukogudel on oluline roll väärtuspõhise ühiskonna kujundamisel ja infopädevuste arendamisel. Raamatukogud tutvustavad kirjandust ja populariseerivad lugemist, panustavad eesti keele ja kirjanduse kättesaadavaks tegemisse ning lugemisoskuse ja -harjumuse kujundamisse. Riik toetab regulaarselt raamatukogukülastajate ja mittekülastajate uuringute läbiviimist, et arendada teenuseid suurima potentsiaaliga sihtrühmadele. Raamatukogude roll digi- ja infopädevuse, allikakriitilisuse ning meediapädevuse arendamisel on olulisem kui kunagi varem. Raamatukogud on teadmis- ja faktipõhise ühiskonna ja kvaliteetse avaliku aruteluruumi arengu seisukohast võtmetähtsusega, aidates kasutajaid info leidmisel ning arendades info tarbimis- ja -otsingupädevusi. Riik koostöös ülikoolidega arendab nende teemade professionaalseks käsitlemiseks raamatukogutöötajate kompetentse.

5. Raamatukogud inspireerivad lapsi ja noori lugema. Riik peab oluliseks raamatukoguspetsialistide nõustamist ja koolitamist kirjanduse valikul ja programmide koostamisel ning toetab laste- ja noortekirjanduse vahendamist. Soodustatakse raamatukogude, lasteaedade ja koolide tihedamat koostööd raamatukogutundide läbiviimisel ning

lugemisharjumuse kujundamisel. Riik peab oluliseks raamatukogude ja kirjanduse valdkonna spetsialistide kaasamist riiklike õppekavade väljatöötamisel. Tugevdatakse lastega tegelevate spetsialistide võrgustikku kõikides maakonna ja omavalitsuste keskraamatukogudes.

6. Raamatukogud on kaasavad kultuuri-, haridus- ja kogukonnakeskused. Raamatukogud loovad inimestele võimaluse aktiivselt kultuuris ja mitteformaalõppes osaleda, viies läbi koolitusi, üritusi ja pakkudes haridusprogramme, mis toetavad nii formaalharidust, mitteformaalset haridust kui ka elukestvat õpet. Laiemalt toetavad raamatukogud inimeste osalemist ühiskondlikus elus, pakkudes mitmekülgseid tegevusi erinevatele elanike rühmadele, parandades sotsiaalset kaasatust, ennetades eemale- ja üksijäämise riski ning olles eriti maapiirkondades oluliseks suhtluskanaliks riigiga. Raamatukogud aitavad kaasa sidusa ühiskonna kujundamisele, olles sealhulgas ka teistest kultuuridest tulijatele oluliseks teejuhiks siinsesse ühiskonda ja kultuuriruumi. Riik aitab raamatukogudel kujuneda oluliste kultuurisündmuste toimumise kohtadeks, kus korraldatakse kohtumisi kirjanikega ja teiste ühiskonnas väljapaistvate isikutega ning teisi kogukonna liikmeid loovalt kaasavaid tegevusi. Riik julgustab raamatukogusid laiendama oma tegevust linna- ja kogukonnaruumi ning välja töötama kaasavaid programme erinevatele sihtrühmadele.

7. Raamatukogude füüsiline keskkond on inspireeriv, mitmekülgne ja ligipääsetav. Raamatukogud on mitmekülgsed õppimis- ning ajaveetmiskohad. Taristu ja teenuste arendamisel lähtutakse innovatsioonist ning kaasavast disainist kogu inimese elukaare ulatuses. Raamatukoguteenuste ligipääsetavus hõlmab nii füüsilisi kui digitaalseid teenuseid. Raamatukogudele on juurdepääs kõigil ühiskonnagruppidel, sh nii lastele ja noortele, eakatele kui ka erivajadustega inimestele, parandades nii kõikide ühiskonnaliikmete elukvaliteeti ja toimetulekut.

8. Raamatukogud suudavad sammu pidada tehnoloogilise arenguga. Kvaliteetne raamatukoguteenus eeldab head tehnilist varustatust, mitmesuguseid iseteeninduse võimalusi, kiireid ja turvalisi juhtmevabu ühendusi. Riik toetab raamatukogude innovatsiooni ja digipööret, et teenus vastaks kasutajate infovajadustele. Raamatukogudel aidatakse kujuneda kohtadeks, mis võimaldavad inimestel teha kaugtööd ning kus kasutajatel on juurdepääs tänapäevasele tehnoloogiale ja tarkvarale.

9. Raamatukogude valdkond teeb koostööd ja viib läbi ühisprojekte. Riik kogub ja analüüsib pidevalt valdkonna statistikat ning viib läbi raamatukoguteenuste kvaliteedihindamist. Valdkonna arendamiseks jagatakse parimaid praktikaid Eestis ja välismaal ning turundatakse raamatukogude teenuseid. Riik peab oluliseks tihedat koostööd raamatukogunduse valdkonna esindus- ja arendusorganisatsioonidega ning nende osalemist rahvusvahelistes võrgustikes ja projektides. Toetatakse raamatukogude valdkonna partnerorganisatsioone ja valdkonnaüleste tegevuste elluviimist.

10. Raamatukoguspetsialistide pädevuste arendamine toetab kiirelt muutuvas ja digitaliseeruvas infokeskkonnas tegutsemist. Raamatukogunduse valdkonna kõrgharidus ja täienduskoolitused tagavad raamatukoguhoidjate järelkasvu ja kutsekvalifikatsiooni. Selleks viiakse ellu OSKA kultuuri- ja loometegevuse tööjõu- ja oskuste vajaduse uuringu ettepanekud raamatukogunduse valdkonnas. Töötatakse välja terviklik raamatukogundust hõlmav koolitus-, arendus- ja nõustamissüsteem. Tähtsustatakse kutsekoolitust ning kutse omandamist. Panustatakse maakonnaraamatukogude ja omavalitsuste keskraamatukogude juhtimistasandi tugevdamisse. Riik koostöös kohalike omavalitsustega suurendab toetust spetsialistide mitmekülgsete pädevuste arendamiseks ja aitab kaasa eriala väärtustamisele ühiskonnas. Raamatukoguhoidjate järelkasvu tagamiseks maksab riik koostöös raamatukogude omanike ja omavalitsustega konkurentsivõimelist töötasu.

11. Raamatukogud lähtuvad jagamis-, ring- ja rohelise majanduse põhimõtetest. Riik väärtustab keskkonnateadlikku suhtumist raamatu elukaare ulatuses trükkimisest säilitamise või utiliseerimiseni. Riik tõstab ühiskonnas teadlikkust raamatute keskkondlikust mõjust eesmärgiga vähendada ökoloogilist jalajälge ning edendab väljaannete mitmekülgset taaskasutust.

RAHVAKULTUUR

1. Eesti inimesed tunnevad ja väärtustavad oma kultuuripärandit kogu selle mitmekesisuses. Rahvakultuuri valdkonna elujõulisus põhineb kultuuripärandit elavas kasutuses hoidvatel inimestel, kogukondadel, kollektiividel, keskseltsidel ja teistel vabaühendustel, kultuurikeskustel, rahvamajadel, raamatukogudel ning haridus-, teadus- ja mäluasutustel. Riik toetab rahvakultuurikollektiivide kunstilise võimekuse arendamist, rahvakultuuri projektide elluviimist, partnerorganisatsioonide tegevust ning sündmuste ja festivalide läbiviimist. Riik peab oluliseks traditsiooniliste käsitööoskuste kui vaimse kultuuripärandi lahutamatu osa alalhoidmist ning valdkonna jätkusuutliku arengu toetamist. Soodustatakse kõikide valdkonnas tegutsevate osapoolte tihedat koostööd nii Eestis kui ka rahvusvaheliselt, mis aitab kaasa kultuurivahetusele ja eesti rahvakultuuri tutvustamisele maailmas.

2. Rahvakultuuri eestvedajate, juhendajate ja õpetajate panus valdkonna hoidmisel ja arendamisel on väärtustatud. Rahvakultuuri kollektiivide ja seltside aktiivne tegevus toetab kultuuripärandi järjepidevust piirkondades ning traditsiooniliste teadmiste ja oskuste edasiandmist järgnevatele põlvkondadele. Riik aitab kaasa rahvakultuuri valdkonna eestvedajate motiveerimisele ja tunnustamisele ning seisab hea selle eest, et noored väärtustaksid valdkonnas töötamist.

3. Tagatud on laulu- ja tantsupeo traditsiooni kestmine ja areng. Riik toetab UNESCO inimkonna vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja kantud laulu- ja tantsupeo protsessi. Liikumise järjepidevuse hoidmiseks jätkatakse ja laiendatakse kooride, rahvatantsurühmade, orkestrite ja rahvamuusika kollektiivide tegevustoetuste süsteemi ning juhtide palgatoetuse ja töölepingutega kaasnevate sotsiaalsete garantiide süsteemi. Tõhustatakse sisulist koostööd kohalike omavalitsustega üleriigiliste laulu- ja tantsupidude ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Laiendatakse koostööd haridus-, teadus- ning mäluasutustega laulu- ja tantsupeo liikumise uurimisel ja talletamisel. Koostöös kohalike omavalitsustega investeerib riik laulu- ja tantsupidude läbiviimiseks vajalikku taristusse.

4. Rahvakultuuri valdkonna jätkusuutlikkust toetav regionaalne kultuurikorraldus lähtub riigi ja kohalike omavalitsuste kokkulepitud põhimõtetest. Haldusreformi järgselt on olulised ajakohastatud kokkulepped riigi ja omavalitsuse rollide jaotuses ning täpsustatud kohalike omavalitsuste, maakondlike omavalitsusliitude ja arenduskeskuste ülesanded rahvakultuuri korraldamisel ja edendamisel.

5. Eriilmelistes kultuuriruumides on tugevate kogukondade toel säilinud piirkondlikud eripärad, neile omased kombed ja elulaad. Kultuuriruumide järjepidevuse tagamiseks on oluline toetada kogukondi, kultuuriprojekte elluviivaid organisatsioone ning aktiivseid eestvedajaid. Kogukondadele omane vaimne kultuuripärand on väärtustatud ja elujõuline. Riik innustab kogukondi vaimset kultuuripärandit uurima, hoidma ja tegema kandeid Eesti vaimse kultuuripärandi nimistusse. UNESCO vaimse kultuuripärandi nimekirjade kaudu on võimalik pöörata rahvusvahelist tähelepanu maailma kontekstis olulistele ja tähelepanuväärsetele kultuurinähtustele. Koostöös kohalike kogukondadega aitab riik kaasa kohaliku eripära ja kultuuripärandi sidumisele piirkondade turundamise ja turismiarendusega.

6. Elavas kasutuses murdekeeled rikastavad eesti keelt ja kultuuri. Toetatakse eesti keele arengukava tegevussuundade elluviimist eesti keele piirkondlike erikujude kasutamise soodustamiseks igapäevaelus, meedias ja avalikus ruumis, õpetamiseks ja õppevahendite

koostamiseks ning teaduslikuks uurimiseks, et murdekeeled säiliksid vähemalt ema- ja kodukeelena ning elava kultuuriloome keelena.

7. Lapsed ja noored osalevad aktiivselt rahvakultuurialastes tegevustes. Teadlikkuse tõstmiseks ja järelkasvu kindlustamiseks tuleb rahvakultuuri lõimida tihedamalt haridussüsteemi kõikidel astmetel ja mitteformaalõppes. Lasteaedadel, koolidel ja huvikoolidel on oluline roll tekitada lastes ja noortes huvi rikkaliku kultuuripärandi vastu ning kujundada rahvakultuuris osalemise harjumisi.

8. Rahvakultuuri valdkonna spetsialistidel on mitmekesised võimalused erialaseks ettevalmistuseks ja täiendusõppeks. Riik pakub valdkonnas tegutsejatele mitmekülgseid ja kvaliteetseid koolitus- ja arendustegevusi, mis katavad nii rahvakultuuri spetsiifilisi teadmisi kui ka kultuurikorralduses vajalikke üldteadmisi. Valdkonna kutsestandardeid väärtustatakse kui loomulikku osa professionaalsest arengust ning kutsetunnistuse olemasolu annab tööturul lisaväärtust.

9. Rahvakultuurialane uurimis- ja teadustöö aitab paremini mõista ja mõtestada kultuuripärandit ning selle seoseid teiste uurimissuundadega. Valdkonna järjepidevuse seisukohalt on oluline pakkuda rahvakultuurialast haridust kõrgkoolides. Riik peab oluliseks vaimse kultuuripärandi kogumist, tutvustamist ja uurimist mälu- ja teadusasutuste tegevuse kaudu. Toetatakse pärimusel põhinevate loomevaldkondade arendus- ja loometegevust.

10. Kvaliteetsed ja ajakohased andmed ning statistika toetavad kogukondade, kultuurikorraldajate ja poliitikakujundajate tegevust. Valdkondlik andmekogu ja vaimse kultuuripärandi veebipõhine nimistu on tõhusad ja kasutajasõbralikud tööriistad, mis on integreeritud teiste asjaomaste keskkondadega. Rahvakultuuri valdkonnas toimuvate protsesside mõjude hindamiseks ja toetusmeetmete efektiivsuse analüüsimiseks viiakse regulaarselt läbi mõju-uuringud.

DIGIKULTUUR

1. Digikultuur on kultuuripoliitika oluline ja terviklik osa. Digikultuur sisaldab nii kultuuripärandi digimist ja pikaajalist säilitamist kui ka kultuuri loomisvõimaluste mitmekesistamist, laiendab kättesaadavust, toetab osaluskultuuri ja uuenduslike digitaalsete kunstivormide arengut ning on täiendavaks tuluallikaks uute digitaalsete toodete ja teenuste näol. Kultuurivaldkonna sisu, protsesside ja teenuste digimine võimaldab oluliselt parandada nende kättesaadavust ja kasutatavust nii kõikjal Eestis kui ka rahvusvaheliselt.

2. Eestil on keskselt koordineeritud ja teiste valdkondadega tihedalt lõimunud digikultuuripoliitika. Digikultuur on tihedalt seostatud innovatsioonipoliitikaga ja valdkonna arendamisel lähtutakse kultuuriliste, tehnoloogiliste, majanduslike ja õiguslike mõjude koostoimest. Valdkonna paremaks koordineerimiseks ja arendamiseks koostatakse riiklik digikultuuristrateegia koos detailse tegevuskavaga, milles on määratletud eri ministeeriumide vahel selge ülesannete jaotus.

3. Eesti inimeste digipädevus on kõrge ja ühiskonna digikihistumine madal. Üha kiirenev ja süvenev digitaalne areng on toonud kaasa digitaalsed lõhed vanuse, rahvuse, elukoha, majanduslike võimaluste, erivajaduste ja muude näitajate alusel. Digikultuuri edendamisel toetatakse võrdsete võimaluste loomist digisisule juurdepääsuks kõikjal Eestis, tõstetakse inimeste teadlikkust ja oskusi digitaalses maailmas edukaks hakkamasaamiseks ning pööratakse erilist tähelepanu digitaalses keskkonnas tuge vajavate ühiskonnagruppide abistamisele. Kriitilise tähtsusega on info-, meedia- ja digitaalse kirjaoskuse taseme tõstmine ühiskonnas, inimeste teadlikkuse kasvatamine ning fakti- ja tõenduspõhise aruteluruumi arendamine.

4. Digikunstid on Eestis kiiresti arenev ja ühiskonda kõnetav valdkond. Riik toetab kõikides kultuurivaldkondades digitaalsete kunstivormide arengut, samuti soodustab valdkondadevahelisi algatusi. Tunnustatakse digikultuuri eri vorme ja arvestatakse digikunstide vajadustega riiklike toetusmeetmete kujundamisel.

5. Kultuurivaldkonnas on piisavad oskused ja teadmised digitaalsete võimaluste kasutamiseks. Digimine avaldab olulist mõju kõikide kultuurivaldkondade korraldusele, ärimudelitele ja töövormidele. Valdkonnas pakutav haridus ja täienduskoolitused peavad valmistama spetsialiste ette digitaalses keskkonnas hakkama saamiseks ning uute tehnoloogiate kasutamiseks.

6. Nutikad ja integreeritud digilahendused toetavad kultuurivaldkondi kogu väärtusahelas. Tehisintellekti ja teiste tänapäevaste tehnoloogiate oskuslik ja süsteemne rakendamine toetab kultuuri loomise, tootmise, digimise, vahendamise, osalemise, kasutamise, uurimise ja säilitamise protsesse kõikides valdkondades. Riik toetab digilahenduste kasutamist ning digitaalsete protsesside juurutamist kultuuriasutustes ja -organisatsioonides. Uusi teenuseid arendatakse sihtrühmapõhiselt ja koos kasutajatega.

7. Tagatud on kultuuripärandi pikaajaline digitaalne säilitamine vastavalt standarditele. Riik viib ellu kultuuripärandi massdigimist ning muudab digitud sisu kasutajatele hõlpsalt kättesaadavaks, tagades autoritele ja teistele õiguste omajatele õiglase tasu. Pikaajaliseks digitaalseks säilitamiseks loodud riiklikud süsteemid peavad olema konsolideeritud ning kultuuripärandi säilitamiseks vajalike süsteemide arendamist koordineeritakse ministeeriumide üleselt.

8. Eesti kultuur on digitaalselt laialdaselt kättesaadav eri platvormidel. Riik analüüsib üleilmse platvormistumise mõjusid ning seisab Euroopa Liidu tasandi otsustusprotsessides kohalikku kultuurivaldkonda toetava seadusloome eest. Riik peab oluliseks digitaalsete platvormide ja andmebaaside omavahelist liidestamist ning eesti kultuuri vahendavate digiplatvormide käivitamist. Autoriõiguse seadusloomes arvestab riik tehnoloogiliste muudatustega, tagades autoritele ja teistele õiguste omajatele õiglase tasu sõltumata sisu edastamise platvormidest.

9. Avalike vahendite toel loodud kultuurisisu on suures osas avaandmetena kättesaadav. Võimalikult suur osa riigi toetusega loodud kultuurilisest sisust, sh kultuuripärandist, koos metaandmete ja isikustamata teabega peab olema avaandmetena kättesaadav, arvestades seejuures õiguste omajate huvidega. Andmete tasuta kättesaadavus, mis aitab kaasa valdkonna analüüsivõimekuse kasvule, soodustab uut sisuloomet, loob eeldused uute teenuste arendamiseks ning edendab infoühiskonda, ei tohi samal ajal piirata ettevõtlusvõimalusi. Riik panustab järjepidevalt andmekvaliteedi parandamisse, andmete koostalitlusvõimelisuse tagamisse ja vastavuse standarditele.

KULTUURILINE MITMEKESISUS

1. Eesti ühiskond on avatud, sidus ja ühtehoidev. Riik toetab Sidusa Eesti arengukavas püstitatud eesmärke eri emakeelega inimeste aktiivseks kaasamiseks Eesti ühiskonda, usalduslike ja tihedate otsekontaktide loomiseks eri rahvusgruppide vahel ning rahvusel ja keelel põhinevate sotsiaalmajanduslike lõhede vähendamiseks. Riik töötab selle nimel, et Eestis elavad inimesed jagaksid ühist kultuuri-, kommunikatsiooni- ja inforuumi ning usaldus riigi institutsioonide vastu oleks kõrge. Oluliseks peetakse erinevate põlvkondade kaasamist haridus- ja kultuuritegevustesse ning traditsioonide edasiandmist järeltulevatele põlvedele.

2. Kultuuriline mitmekesisus rikastab Eesti kultuuriruumi. Eestis elavad rahvusvähemused on oluline osa ühiskonnast. Riik toetab igakülgselt eri emakeelega inimeste aktiivset kaasamist kultuuriellu, sealhulgas nii kultuuri loojatena kui ka selles osalejatena. Kultuurilise mitmekesisuse säilitamise ja arendamise seisukohast on oluline, et eri rahvusest inimesed väärtustaksid oma päritolu ning hoiaksid elus kultuuritraditsioone. Kultuuripoliitikas arvestatakse regionaalseid eripärasid ja pööratakse tähelepanu eesti keelest erineva emakeelega elanike osalusele Eesti kultuuriruumis, eriti Ida-Virumaal ning Harjumaa piirkondades, kus elab palju vene keelt peamise suhtluskeelena kasutavaid inimesi.

3. Teadlikkus Eesti kultuurilisest mitmekesisusest on kõrge. Riik soodustab teadlikkuse kasvu kahesuunaliselt. Ühelt poolt viiakse Eestis elavaid teistest rahvustest inimesi senisest rohkem kokku eesti kultuuriruumiga ning vahendatakse eesti kultuuri paremikku erineva emakeelega inimestele. Teisalt tutvustatakse rahvusvähemuste loodud kultuuri laiemalt Eesti ühiskonnas. Riik toetab eri valdkondade algatusi, mille eesmärk on leida andekaid inimesi ja luua neile võimalused arenguks sõltumata nende elukohast, rahvusest või emakeelest. Samuti märkab ja toetab riik eri rahvustest kõneisikuid, positiivseid eeskujusid ning kogukondade eestvedajaid.

4. Kultuuril on oluline roll inimeste lõimimisel. Riik toetab kultuuriasutusi ja -organisatsioone selliste teenuste väljatöötamisel ja elluviimisel, mis loovad eeldused eri rahvustest inimeste lõimumiseks Eesti ühiskonnas läbi jagatud väärtuste ja kultuuriliste kogemuste. Lõimumist toetavad tegevused kultuurivaldkonnas aitavad kaasa inimeste aktiivsele osalemisele ühiskondlikes tegevustes ning oskuste ja teadmiste arendamise kaudu pakuvad täiendavaid võimalusi elus paremini hakkamasaamiseks. Kultuuriasutustel ja -organisatsioonidel on tähtis roll ka uussisserändajate ja rahvusvahelise kaitse saajate toetamisel.

5. Rahvusvähemuste kultuuritegevus on aktiivne ja jätkusuutlik. Vähemusrahvuse kultuuriomavalitsused, rahvusvähemuste kultuuriseltsid ja esindusorganisatsioonid on riigile oluliseks partneriks valdkonna arendamisel ning kultuuripoliitika elluviimisel. Riik toetab organisatsioonide tegevust ning haldus- ja juhtimisvõimekuse arendamist. Laiapõhjaliste kultuuriühenduste kaudu on oluline osa Eestis elavatest rahvusvähemustest kultuuritegevusse kaasatud. Riik soodustab rahvusvähemuste kultuuriühenduste tihedat koostööd nii teiste Eesti kultuuriorganisatsioonidega kui ka rahvusvaheliste partneritega.

6. Rahvusvähemuste kogukonnad on elujõulised ja tagatud on kultuuri kättesaadavus. Eestis tegutsevad kultuuriasutused ja organisatsioonid pakuvad tegevustes osalemise võimalusi eesti keelest erineva emakeelega elanikke silmas pidades. Riik toetab tänapäevase kultuuri- ja loomemajanduse taristu väljaarendamist, mis aitab kaasa rahvusvähemuste aktiivsemale kaasamisele kultuuritegevustesse ning ettevõtlikkuse kasvule loomevaldkondades.

Soodustatakse rahvusvähemuste kultuuril ja pärandil põhinevate toodete ja teenuste loomist ning uute tehnoloogiate rakendamist loomeettevõtluse, turismi ja elukeskkonna arendamiseks.

LOOMEMAJANDUS

1. Kultuur ja loovus on tunnustatud kui heaolu, töökohtade, lisandväärtuse ja konkurentsieelise loojad. Käsitleme kultuuri- ja loomesektorit majandusvaldkonnana, mis väärindab intellektuaalset omandit ning pakub loovust kui kompetentsi ühiskonna väljakutsete lahendamiseks. Loomemajandus on osa targast ja teadmistepõhisest majandusest. Loomemajanduse arendamisel lähtume „Eesti 2035“ sihist, et Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik. Panustame „Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021-2035“ üldeesmärki suurendada ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele.

2. Loomemajanduse arengut toetav tugisüsteem on tõhus, paindlik ja ettevõtluse ökosüsteemiga koostoimiv. Peame oluliseks tugiteenuste kvaliteeti ja regionaalset kättesaadavust ning vastavust eri arenguetappides olevate loomeettevõtjate vajadustele. Toetame arendusteenuste pakkumist inkubaatorite, kiirendite, piirkondlike ja valdkondlike arenduskeskuste ning teiste ettevõtluse arengut toetavate tugistruktuuride poolt, et tagada valdkondade terviklik areng kogu väärtusahelas. Soodustame valdkondlikke, sektorite üleseid, regionaalseid ning koostöös teadus- ja arendusasutustega elluviidavaid algatusi, mis pakuvad innovaatilisi lahendusi loomemajanduse ja loomeettevõtluse edendamiseks ning sektorite koostoime suurendamiseks.

3. Kultuuri- ja loomesektori ettevõtlusaktiivsus on kõrge ning loomeettevõtete ärimudelid on muutuvas keskkonnas jätkusuutlikud. Toetame loomeettevõtjaid nende elukaare erinevates etappides asjakohaste meetmetega, et aidata kaasa konkurentsivõime ja lisandväärtuse kasvule ning muutustega kohanemisele. Panustame teadmiste ja oskuste arendamisse, toote- ja teenusarenduse ning innovatsioonivõimekuse kasvu, jätkusuutlike ärimudelite väljatöötamisse ning rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamisse. Peame oluliseks erakapitali kaasamise võimekuse suurenemist. Soodustame klastrite ja koostöövõrgustike toimimist ning valdkondade üleseid koostöömudeleid, sealhulgas teiste sektorite ning teadus- ja arendusasutustega.

4. Loomeettevõtjad on uuendusmeelsed tehnoloogiate ja digilahenduste kasutajad. Toetame loomeettevõtjate tootlikkust suurendavaid investeeringuid ning digilahenduste väljatöötamist ja kasutuselevõttu, mis muudavad protsessid tõhusamaks ning tooted ja teenused paremini kättesaadavaks. Peame oluliseks digipädevuste järjepidevat arendamist ning digitaalsete toodete ja teenuste loomist.

5. Kultuuri- ja loomesektoril on oluline roll säästva arengu eesmärkide saavutamisel. Loomemajanduse edendamise kaudu toetame säästvat, kaasavat ja jätkusuutlikku majandusarengut, aitame kaasa säästva tarbimise ja tootmise saavutamisele ning tagame võrdsed võimalused loomeettevõtlusega tegelemiseks. Loovad ja innovaatilised lahendused toetavad rohepööret ja ringmajanduse põhimõtete rakendamist ning ressursisäästlike lahenduste kasutamist ka teistes sektorites ja eluvaldkondades.

6. Eesti loomeettevõtjad tegutsevad edukalt rahvusvahelistel turgudel. Panustame kultuuri- ja loomesektori ekspordivõimekuse kasvu sihipäraste ning sektori eripärasid arvestatavate meetmetega, toetades ambitsioonikaid ja ekspordipotentsiaaliga loomeettevõtjaid välisturgudele sisenemisel ja rahvusvahelise tegevuse laiendamisel. Soodustame loomevaldkondade rahvusvahelist võrgustumist ja ärikontaktide loomist, toetame loomeettevõtjate osalemist rahvusvahelistel messidel ja esitlustel ning kasvatame

rahvusvaheliseks tegevuseks vajalikke kompetentse. Kultuuri- ja loomesektor panustab Eesti kuvandi loomisesse ning on partner nii kultuuri- kui äridiplomaatia elluviimisel.

7. Eesti haridussüsteem soodustab loovust, ettevõtlikkust ja valdkondade vahelisust. Et õpivõimalused vastaksid kultuuri- ja loomesektori arenguvajadustele ning aitaksid kohaneda muutustega, toetame haridusvaldkonna arengukava 2021-2035 eesmärki luua oskuste pakkumise kaudu eeldused ettevõtlikkuseks ja innovatsiooniks. Kõrg- ja kutsehariduses soosime interdistsiplinaarsust, et anda kultuuri- ja loomeerialade lõpetajatele üldpädevused ettevõtlusest ning teistel erialadel õppijatele oskused loovuse rakendamiseks ja koostööks loomeinimestega. Täiendusõppel ning teadmiste ja oskuste elukestval arendamisel on oluline haridusasutuste ja loomemajanduse arengut toetavate tugistruktuuride koostöö ning rahvusvaheliste kompetentside kaasamine.

8. Eesti on hinnatud ja elamusi pakkuv kultuuriturismi sihtkoht. Kultuuri- ja loomesektor on osa elamusmajandusest, kasvatades Eesti tuntust ning panustades turismi ja piirkondade konkurentsivõime arengusse. Toetame koostööd kultuuritegijate, loomeettevõtjate ja turismisektori vahel, et tekiks uusi turismitooteid ja -teenuseid, mis põhinevad kultuuril, pärandil ning loovatel ja keskkonnasäästlikel lahendustel. Peame oluliseks kultuuriteekondade arendamist ja paikkondlike käsitöötraditsioonide väärindamist. Suurendame kultuurisündmuste mõju ja jätkusuutlikkust muuhulgas ettevõtluse, turismi ja regionaalarengu meetmete kaudu.

9. Riigil ja loomemajanduse arengut toetavatel tugistruktuuridel on põhjalik ülevaade loomemajanduse hetkeseisust ja arengutrendidest. Arendame kultuuri- ja loomesektori statistika kogumise ja analüüsimise võimekust ning toetame regulaarsete loomemajanduse kaardistuste läbiviimist. Uurime kultuuri- ja loomesektori sotsiaalmajanduslikku mõju teistele sektoritele ja eluvaldkondadele ning analüüsime üleriigilise ja regionaalse tähtsusega kultuurisündmuste majanduslikku mõju.

MEEDIA

1.Eesti meediaruum on mitmekülgne, kvaliteetne ja usaldusväärne. Meediapoliitika eesmärk on toetada elanike mitmekülgset informeeritust ja osalust ühiskonnas, eesti keele ja kultuuri kestmist ning arengut ja avaliku võimu läbipaistvat teostamist. Kõikidele Eesti elanikele on tagatud juurdepääs meediasisule eri formaatides, sh on tagatud meediaväljaannete jõudmine lugejateni kõikides Eesti piirkondades. Inforuum peab olema hõlpsalt kättesaadav ka kuulmis- ja nägemispuudega inimestele. Riik peab oluliseks toetada Eesti inforuumi terviklikku ja tasakaalustatud arengut, vältimaks killustumist.

2. **Eesti meediasüsteem on elujõuline.** Hästi toimiv meediasüsteem koosneb üleriiklikest ja kohalikest meediainstitutsioonidest, sh nii erameediast kui ka avalikku teenust pakkuvatest väljaannetest, kanalitest ja platvormidest. Riik soodustab Eesti meediasektori omavahelise koostöö tihendamist, et püsida edukalt konkurentsis globaalsete meediaettevõtetega. Riik väärtustab kohalike meediaväljaannete rolli ning peab oluliseks nende säilimist, kuna need edendavad kohalikku arutelukeskkonda. Lisaks institutsionaalsele meediale tähtsustab riik osalusmeedia rolli, mis kaasab inimesi aktiivselt sisuloome protsessi.

3. **Eesti meediavaldkond on hästi kohanenud digitaalse maailma väljakutsetega.** Digipöörde mõju nii meedia loomisele kui tarbimisele on kõikehõlmav, seepärast on kriitilise tähtsusega toetada meediavaldkonna digimist ja innovatsioonivõimekust. Oluline on tagada info vaba kättesaadavus kõikidel platvormidel. Riik seisab Euroopa Liidu tasandil selle eest, et rahvuslikele meediaettevõtetele ja üleilmsetele meediaplatvormidele oleks loodud võrdsed konkurentsitingimused tegutsemiseks.

4. **Eesti on meediavabaduse poolest maailmas esirinnas.** Meediavabadus on kõikide inimeste põhiõigus, mis toetab demokraatliku ühiskonna arengut. Eesti meediainstitutsioonide toimetuspoliitika peab olema vaba ja sõltumatu.

5. **Eestis on kaasav ja tõenduspõhine avalik aruteluruum.** Kvaliteetse aruteluruumi eelduseks on inimeste kõrge infopädevus ja meediakirjaoskus. Riigi eesmärk on kujundada fakti- ja teadmistepõhist ühiskonda, kus inimesed suudavad teha informeeritud ja argumentidel põhinevaid otsuseid ning mis vähendab ühiskonnas väärtuskonfliktide tekkimise tõenäosust. Meediamaastiku mitmekesisusel ja meediavabadusel on oluline roll võitluses desinformatsiooniga, mille eesmärk on takistada demokraatliku ühiskonna toimimist. Riik toetab elanikkonna eri sihtgruppidele suunatud meedia- ja kommunikatsiooniharidus programmide väljatöötamist ja elluviimist.

6. **Ühte inforuum toetab kaasava ja sidusa ühiskonna arengut.** Riik toetab Sidusa Eesti arengukava 2030 tegevussuunda ühise, arusaadava ja usaldusväärse kommunikatsiooni- ja inforuumi kujundamisel, mille eesmärgiks on sidus ja stabiilne ühiskond, kus eri keele- ja kultuuritaustaga inimesed kannavad Eesti identiteeti, osalevad aktiivselt ühiskonnaelus, jagavad demokraatlikke väärtusi ja ühist kultuuri-, info- ja suhtlusruumi ning tunnevad ühtekuuluvust. Riik toetab meediakanaleid vene- ja ingliskeelse sisu arendamisel ning tõstab teadlikkust nendest kanalitest eesti keelest erineva emakeelega inimeste hulgas.

7. **Eestis on kõrgetasemeline kultuuriajakirjandus.** Riik peab oluliseks suurendada kultuuri nähtavust ja kajastamist meedias. Jätkatakse riiklikult finantseeritud kultuuriajakirjanduse toetamist ja arendamist, sh laiendamist digitaalsetel platvormidel. Riiklikult toetatud kultuuriajakirjanduse eesmärgiks on tutvustada ja mõtestada erinevate kanalite kaudu Eesti ja maailma kultuuri. Avalik-õigusliku meedia ülesanne on uute koostöövormide kaudu kultuurivaldkondade võimestamine, seetõttu tuleb pöörata tähelepanu uuenduslikule sisule ja eksperimentaalsetele formaatidele ning sõltumatutele sisutootjatele ja Eesti autoritele. Avalik-õiguslikul meedial on oluline roll ka Eesti kultuurimälu säilitamisel ja vahendamisel, tähtis on jätkata oluliste kultuuritegijate ja -nähtuste jäädvustamist.

8. **Kultuurikriitika pakub valdkonnale vajalikku peegeldust ja nähtavust.** Riik toetab senisest suuremas mahus kultuurikriitika arengut eri kultuurivaldkondades kultuurikriitikutele suunatud toetusprogrammide ja täienduskoolituste kaudu. Lisaks riiklikule ja erameediale on valdkondade seisukohast olulised valdkondlikud ja omaalgatuslikud kultuuriväljaanded, sh digitaalsetel platvormidel. Riik panustab nende väljaannete tegevusse, sest selle kaudu on võimalik peegeldada detailsemalt valdkonnas toimuvat.

9. **Meediapoliitika kujundamine on teadmis- ja andmepõhine.** Riik monitoorib pidevalt meediavaldkonda, vähendades sealjuures dubleerimist ning arendades ühtset andmete esitamise süsteemi. Regulaarselt tellitakse programmi- ja sisuanalüüse, mis võimaldab edendada ka meedia enesereflekssiooni ja meediakriitikat.